

**SPRAWOZDANIA
Z KONFERENCJI**

Sprawozdanie z 5 Europejskiej Konferencji na temat Kapitału Intelktualnego *5th European Conference on Intellectual Capital*

W dniach 11–12 kwietnia 2013 roku w Bilbao odbyła się 5 Europejska Konferencja poświęcona Kapitałowi Intelktualnemu (*European Conference on Intellectual Capital*). Jej organizatorem był Uniwersytet Kraju Basków. Podobnie jak jej wcześniejsze edycje – 2009 (Haarlem, Holandia), 2010 (Lizbona, Portugalia), 2011 (Nikozja, Cypr), 2012 (Helsinki, Finlandia) – również tegoroczna zgromadziła wielu praktyków i teoretyków zajmujących się koncepcją kapitału intelektualnego organizacji. Reprezentowali oni różne środowiska naukowe oraz organizacje gospodarcze z takich krajów, jak: Hiszpania, Portugalia, Niemcy, Litwa, Włochy, Egipt, Dania, Anglia, Szwecja, Kanada, USA, Arabia Saudyjska, Iran, Rumunia czy Brazylia. Wśród uczestników konferencji nie zabrakło również przedstawicieli Polski. Kraj nasz reprezentowany był przez prof. dr hab. Martę Juchnowicz (Szkola Główna Handlowa w Warszawie), prof. UE dr hab. Janinę Harasim (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach), dr Łukasza Sienkiewicza (Szkola Główna Handlowa w Warszawie), dr Grzegorza Łukasiewicza (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), dr Monikę Klimontowicz (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach), dr Piotra Wiśniewskiego (Szkola Główna Handlowa w Warszawie), Paulinę Świąciańską (Szkola Główna Handlowa w Warszawie) oraz dr Aleksandrę Zaleśną (Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. Bogdana Jańskiego w Łomży).

W pierwszym dniu konferencji sesja plenarna rozpoczęła się od powitania uczestników konferencji przez organizatorów, w imieniu których wystąpił prof. Jon Barrutia oraz Lidia Garcia. Otwierający konferencję referat wygłosił Philippe Leliaert. Poruszył w nim kwestie reputacji, która w kontekście zasobów niematerialnych, a przede wszystkim gospodarki opartej na wiedzy, może być traktowana jako swoisty środek płatniczy pomiędzy jednostkami handlującymi wiedzą. Po wygłoszonym referacie dalszy przebieg konferencji odbywał się w sesjach panelowych.

W ramach sesji panelowych wyróżniono następujące obszary tematyczne: (1) koncepcja zrównoważonego przedsiębiorstwa i rola, jaką odgrywa w niej kapitał intelektualny; (2) modele kapitału intelektualnego; (3) strategie rozwoju kapitału intelektualnego oraz (4) zasoby niematerialne. Zarówno prezentowane referaty, jak i dyskusja w pierwszym panelu dotyczyła wzajemnych związków pomiędzy poszczególnymi elementami kapitału intelektualnego a zmianami zachodzącymi w przedsiębiorstwach w związku z rosnącym znaczeniem ochrony środowiska naturalnego i kształtowaniem społeczności lokalnych. Zwracano w nich uwagę na konieczność dostosowywania współczesnych procesów produkcyjnych do rosnących z roku na rok wymagań w zakresie ochrony środowiska. Kompleksowa zmiana tych procesów z jednej strony prowadzi do modyfikacji kapitału strukturalnego, z drugiej wymaga odpowiedniej wiedzy i postaw od pracowników, w więc nowych cech jakościowych kapitału ludzkiego. Efektem tych zmian jest nowy układ relacji powstający na styku przedsiębiorstwo – interesariusze zewnętrzni. Prelegenci zwracali również uwagę na rosnącą potrzebę przekazywania wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju osobom kształcących się na studiach wyższych. W panelu dotyczącym modeli kapitału intelektualnego poruszano kwestie związane z potrzebą dynamicznego ujęcia tego zasobu, które umożliwiłoby nie tylko interpretację dotychczasowych zmian w stanie i strukturze kapitału intelektualnego organizacji, ale przede wszystkim ich prognozowanie wraz z możliwością ukazania wpływu na funkcjonowanie organizacji. Z kolei dyskusja w panelu obejmującym strategie kształtowania kapitału intelektualnego skupiona została przede wszystkim na rozwoju kapitału ludzkiego za pomocą mentoringu i możliwościach wykorzystania tego narzędzia wśród firm działających na rynkach globalnych. Pomocne w tym obszarze stają się wszelkiego rodzaju nowoczesne metody komunikacji wykorzystujące Internet, które wspierają procesy mentoringu realizowane głównie wśród expatriantów. W małych firmach działających głównie w branży IT ciekawym zagadnieniem stają się natomiast strategie generowania i ochrony patentów. Dyskutanci zwracali uwagę na rolę, jaką w tych obszarach odgrywa kultura organizacyjna i różnego rodzaju systemy zachęcające pracowników do podejmowania innowacyjnych działań. Ostatni panel skupił praktyków i naukowców zainteresowanych zasobami niematerialnymi jako źródła przewagi konkurencyjnej współczesnych przedsiębiorstw. Prezentowane referaty koncentrowały się na zagadnieniach związanych z rolą poszczególnych elementów zasobów niematerialnych w efektywnym funkcjonowaniu przedsiębiorstw, jak również problemach z ich identyfikacją i pomiarem w ramach obowiązującego systemu rachunkowości.

Po krótkiej przerwie w obradach odbyła się druga część konferencji. Podobnie jak poprzednia, również i ta została poprzedzona referatem plenarnym, który

wygłosił dr Jose M. Viedma. Jego rozważania koncentrowały się na warunkach i metodach zarządzania determinujących sukces współczesnych organizacji w warunkach gospodarki opartej na wiedzy. Permanentne zmiany zachodzące w wykorzystywanych przez organizacje technologiach, jak również preferencjach konsumentów powodują, że maleje przydatność podstawowych narzędzi wykorzystywanych w procesie formułowania strategii biznesowej w postaci np. analizy SWOT. Zdaniem prelegenta narzędzia te należy rozszerzyć o System Benchmarkingu Kapitału Intelktualnego (*Intellectual Capital Benchmarking System*), którego założenia pozwalają na efektywniejsze formułowanie i realizację strategii biznesowych poprzez szerszą analizę zmian zachodzących w kapitale intelektualnym organizacji. Po wygłoszonym referacie dalsze obrady konferencyjne odbywały się w sesjach panelowych. Kontynuowano w nich wątek dotyczący koncepcji zrównoważonego rozwoju w kontekście zasobów niematerialnych organizacji, jak również poruszono kwestie dotyczące związków pomiędzy kapitałem intelektualnym a innowacyjnością przedsiębiorstw, kulturą organizacyjną oraz wynikami działalności gospodarczej.

W przypadku innowacyjności przedsiębiorstw autorzy referatów zwracali między innymi uwagę na rolę, jaką w tym obszarze odgrywa koncepcja zarządzania wiedzą. Ukazywane przez nich związki koncentrowały się na determinantach tworzenia środowiska sprzyjającego zarządzaniu wiedzą, narzędziach wykorzystywanych w tym obszarze a poziomem innowacyjności przedsiębiorstw. Podkreślano również wpływ wysokiej jakości kapitału ludzkiego oraz poszczególnych obszarów zarządzania tym kapitałem na efektywność procesów generujących innowacyjne produkty czy usługi. Ważnym obszarem tematycznym poruszonym na Konferencji stała się również kultura organizacyjna. Jej rola w procesie kreowania zasobów niematerialnych jest szeroko analizowana w literaturze przedmiotu. Z tego powodu uzasadnione było wydzielenie odrębnej sesji panelowej, na której prezentowano referaty obejmujące swoim zakresem tematycznym wspomniane relacje. Pytania badawcze, na które starano się uzyskać odpowiedzi, koncentrowały się wokół mechanizmów tworzenia kultury organizacyjnej wspierającej rozwój kapitału intelektualnego oraz metod pomiaru wpływu danego rodzaju kultury organizacyjnej na poszczególne składniki zasobów niematerialnych.

Szczególnego znaczenia, w szczególności dla praktyki gospodarczej, nabierają wszelkiego rodzaju zależności pomiędzy strategiami oraz metodami zarządzania kapitałem intelektualnym a wynikami ekonomicznymi przedsiębiorstw. Referaty wygłaszane w tym panelu koncentrowały się z jednej strony na ukazaniu prawidłowego z punktu widzenia rachunkowości ujęcia zasobów niematerialnych, tzn. wyróżnieniu aktywów intelektualnych oraz zobowiązań intelektualnych i na tej podstawie wyjaśnianiu różnic w rezultatach ekonomicznych analizowanych

przedsiębiorstw. Z drugiej strony referenci prezentowali wyniki badań ukazujących pozytywny wpływ celowych działań w obszarze zarządzania kapitałem intelektualnym na funkcjonowanie badanych organizacji. Wiele czasu poświęcono również na ukazaniu roli, jaką odgrywa kapitał intelektualny w funkcjonowaniu przedsiębiorstw usługowych. Dominującym elementem w tych rozważaniach stał się kapitał ludzki, który zdaniem prelegentów w największym stopniu przyczynia się do rozwoju przedsiębiorstw w tym sektorze.

W drugim dniu konferencji obrady zostały rozpoczęte sesją plenarną. Referat w tej części wygłosił dr Eduardo Bueno Campos. Zdaniem prelegenta współczesne organizacje w coraz większym stopniu potrzebują narzędzi, które umożliwiłyby pomiar zasobów niematerialnych w ujęciu dynamicznym, gdyż większość z obecnie stosowanych sposobów pomiaru kapitału intelektualnego ujmuje go w ujęciu statycznym. Takie podejście wymaga uzupełnienia trzech komponentów kapitału intelektualnego, a więc kapitału ludzkiego, strukturalnego i relacyjnego o kapitał przedsiębiorczości i innowacji, który kształtując pozostałe elementy przyczynia się do wzrostu wartości kapitału intelektualnego wyjaśniając tym samym powstałą różnicę. Po dyskusji nad wygłoszonym referatem obrady konferencyjne odbywały się w wydzielonych sesjach panelowych. Poruszone w nich kwestie koncentrowały się na potrzebach pomiaru i raportowania kapitału intelektualnego w szkolnictwie wyższym, wpływie kapitału intelektualnego na wartość rynkową firmy czy związkom pomiędzy systemem zarządzania organizacją a procesami ukierunkowanymi na rozwój zasobów niematerialnych. Program konferencji zakończyła sesja posterowa. Prezentowano na niej artykuły, które w bardzo dobry sposób uzupełniały tematy omawiane na sesjach panelowych.

Warto również nadmienić, że zarówno w pierwszym, jak i drugim dniu konferencji równoległe z sesjami panelowymi odbywała się sesja poświęcona planowanym rozprawom doktorskim mieszczących się w koncepcji kapitału intelektualnego organizacji. Przygotowujący je naukowcy mieli więc okazję przedyskutować swoje pomysły z przedstawicielami różnych środowisk naukowych i tym samym wzbogacić swój warsztat naukowy.

Liczba uczestników czy poziom wygłaszanych referatów na 5 Europejskiej Konferencji na temat Kapitału Intelektualnego świadczy o niesłabnącym zainteresowaniu ze strony teoretyków, jak i praktyków zarządzania tą częścią zasobów, jak stanowią zasoby niematerialne organizacji. Sama koncepcja kapitału intelektualnego jest już na tyle dojrzała, że dyskusje dotyczące jego istoty, struktury czy podstawowych metod pomiaru zastępowane są przez analizę badań naukowych ukazujących związki poszczególnych elementów kapitału intelektualnego z różnymi podsystemami zarządzania organizacją czy propozycji nowych metod pomiaru i zarządzania ujmujących zasoby niematerialne z nowych punktów

widzenia. Należy przypuszczać, że koncepcja ta nadal będzie silnie rozwijana a nowe badania naukowe w tym obszarze w jeszcze większym stopniu przyczynią się do zrozumienia fenomenu zasobów niematerialnych. Okazją do dalszej dyskusji stanie się 6 Europejska Konferencja na temat Kapitału Intelktualnego, która planowana jest w dniach 10–11 kwietnia 2014 roku w Trnavie na Słowacji. Jej organizatorem będzie Słowacki Uniwersytet Techniczny.

Grzegorz Łukasiewicz

